

Nr 148.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anvisande av extra rekryteringsbidrag för fyllande av 1915 års stater; given Stockholms slott den 12 juni 1914.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgiva,

att från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar må, i enlighet med i statsrådsprotokollet närmare angivna grunder, utbetalas extra rekryteringsbidrag för underlättande av manskapsrekryteringen till fyllande av nästkommande års stater.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Hj. L. Hammarskjöld.

Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 12 juni 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
 Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, hans excellens herr statsministern Hammarskjöld anförde i underdånighet:

»Såsom *ordinarie* rekryteringsbidrag har alltsedan år 1901 pläгат utgå 50 kronor för varje nyantagen volontär med en anställningstid av tre år. Härtill har Riksdagen årligen under anslaget till avlöning och rekrytering m. m. beviljat medel, beräknade till $\frac{50}{3}$ kronor för varje i staterna uppfört manskapsvolontärnummer. I den mån dessa icke kunnat besättas utan stått vakanta, har det ordinarie rekryteringsbidraget besparats och ingått till fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Redan ganska snart efter antagandet av 1901 års härordning visade det sig emellertid svårt att på ett tillfredsställande sätt rekrytera manskapet vid arméns regementen och kårer.

Med anledning härav föreslogs vid 1907 års Riksdag förhöjning av volontärernas kontanta avlöningsförmåner med 60 kronor i lön för under-

befäl av manskapet, med 30 kronor i lön för meniga beställningsmän samt med 30 kronor i lön och 10 öre i dagavlönning för övriga meniga volontärer. Nämda förslag blev ock av Riksdagen bifallet.

Redan dessförinnan hade tillkallats särskilda sakkunniga för att föreslå åtgärder till volontär- och underbefälsrekryteringens underlättande; dessa sakkunniga, den s. k. volontärkommissionen, yttrade i den 31 maj 1907 avgivet betänkande, att de verksammaste medlen att främja såväl volontär- som underbefälsrekryteringen säkerligen vore att utsträcka tjänstgöringstiden till 365 dagar för de värnpliktiga vid alla truppslag (utom möjligen vissa tjänstegrenar vid trängen), att hålla volontärernas löner i höjd med lönerna inom jämnställda civila yrken och att vid avskedstagandet under vissa förutsättningar tillförsäkra underbefäl av manskapet antingen en civil anställning eller ock en viss avskedspremie.

Då emellertid Riksdagen samma år medgivit löneförhöjning samt övriga ifrågasatta åtgärder voro föremål för utredning, inskränkte sig kommissionen att föreslå en del mindre genomgripande åtgärder.

Med upplysning, att den nyantagne volontären i allmänhet erhöle en del av ordinarie rekryteringsbidraget såsom lega, till beloppet växlande vid de olika truppförbanden, och att återstoden av detsamma användes till anskaffningskostnader, däribland till ersättning åt värvaren, föreslog kommissionen en fix lega över hela landet ävensom att, då det ordinarie rekryteringsbidraget måste anses otillräckligt, detta skulle höjas med 26 kronor för varje nyantagen volontär, så att rekryteringskostnaderna komme att utgöra 76 kronor för varje sådan volontär med 3 års tjänst. Därjämte skulle de för lega avsedda beloppen liksom vid sjöförsvaret skiljas från de medel, som vore avsedda till anskaffningskostnader. Vidare föreslog kommissionen, bland annat, att nyantagen volontär skulle medgivas fri resa vid första inställelse till tjänstgöring och vid tjänstgöringstidens slut, att själva anskaffningen skulle ordnas med en rekryteringskommission och bestämt rekryteringsområde för varje truppförband, att anställningstiden visserligen borde i allmänhet börja på hösten men dock i vissa fall få börja även å andra tider, att anställningsåldern skulle sänkas till 17 år, att volontär, som avgått efter viss tids tjänst, skulle åtnjuta större lättnad i värnpliktstjänstgöringen än den då gällande lagen medgäve, att tjänstgöringen i vissa avseenden skulle lättas, samt att mera allmänbildande undervisning skulle meddelas i de militära skolorna.

Arméförvaltningen, chefen för generalstaben ävensom samtliga arméfördelnings- och likställda chefer anbefalldes yttra sig angående behovet av den i betänkandet föreslagna förhöjningen i rekryteringskostnaderna. Härvid förklarade endast chefen för generalstaben sig hysa betänkligheter

beträffande lämpligheten av sådan förhöjning, under det att övriga militärmyndigheter framhöllo nödvändigheten därav. En av arméfördelningscheferna förordade till och med rekryteringsanslagets höjning till 90 kronor per man i huvudsaklig överensstämmelse med vad som utginge vid flottan och kustartilleriet.

Genom nådigt brev den 6 september 1907 medgavs, att för underlättande av då pågående manskapsrekrytering vid armén finge utgå ett *extra* rekryteringsbidrag, vilket skulle beräknas efter 10 kronor för varje nummer, som till fyllande av manskapsnumerären — distinktionskorprals-, korprals- och vicekorpralsnummer däri inräknade — enligt 1908 års stater skulle besättas med nyanskaffad volontär eller rekapitulant, varjämte skulle beräknas *dels* 20 kronor för varje rekryt, med vilken redan träffats eller komme att träffas tjänsteavtal att gälla från och med den 1 november 1907 eller från senare tidpunkt i sådana fall, som omförmäldes i punkterna 3 och 8 a i kungl. brevet den 27 oktober 1905 angående bestämmelser i fråga om volontärs antagande och avskedande, *dels ock* likaledes 20 kronor för varje då (den 6 september 1907) anställd volontär, med vilken under samma år utgående tjänsteavtal förlängdes med minst två år, samt 10 kronor för dylik volontär, som inginge avtal om allenast ett års förlängd tjänstetid. I samma nådiga brev föreskrevs därjämte, att ifrågakvarande medel skulle av arméförvaltningen förskottsvis, mot redovisningsskyldighet, utbetalas till vederbörande regements- och kårchefer, att dessa skulle äga att förfoga över medlen för därmed avsett ändamål med iakttagande likväl, att så stor del som möjligt därav måtte tillkomma det anställda manskapet, *samt att*, sedan erforderliga omkostnader blivit bestridda, återstoden av det *extra* rekryteringsbidraget skulle, i den mån det lämpligen kunde ske, fördelas på det sätt, att vid samma truppförband rekryter och rekapitulanter, som anställdts för lika lång tid, av de för rekryteringen anvisade ordinarie anslagsmedel och av det *extra* rekryteringsbidraget sammanlagt erhöles sinsemellan lika belopp, vars storlek skulle bestämmas i förhållande till anställningstidens längd och i intet fall finge överstiga 90 kronor.

Det ansågs emellertid erforderligt att erhålla ett *extra* rekryteringsbidrag även till fyllande av manskapsnumerären enligt 1909 års stater. Kungl. Maj:t föreslog därför i proposition nr 178 till 1908 års Riksdag, att, därest för underlättande av manskapsrekryteringen särskilt rekryteringsbidrag skulle behöva anvisas jämväl under år 1908, därför erforderligt belopp finge utbetalas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Under uttalande, att enligt Riksdagens förmenande åtgärder av helt annan art än den ifrågasatta vore av nöden för vinnande av en tillfreds-

ställande rekrytering av manskapet vid armén, därvid särskilt frågan om beredande åt uttjänta militärer av civilianställning syntes vara att beakta, anmälde Riksdagen i skrivelse den 1 juni 1908, att Riksdagen, med hänsyn till vad i ämnet blivit anfört, icke ansett sig kunna under dåvarande förhållanden vägra sitt bifall till Kungl. Maj:ts berörda framställning och att Riksdagen alltså medgivit, att, därest för underlättande av manskapsrekryteringen särskilt rekryteringsbidrag skulle behöva anvisas under år 1908, därför erforderligt belopp finge utbetalas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

I anledning härav föreskrev Kungl. Maj:t den 22 juli 1908, att tillfälligt extra rekryteringsbidrag finge utgå under år 1908 i enlighet med de grunder, som angivits i ovannämnda nådiga brev den 6 september 1907.

Sedan dess har Riksdagen beviljat extra rekryteringsbidrag i enlighet med grunderna i nådiga brevet den 6 september 1907 jämväl till fyllande av manskapsnumerären enligt 1910, 1911, 1912, 1913 och 1914 års stater.

Förra årets Riksdag beviljade, utöver sådant rekryteringsbidrag, förslagsvis beräknat till 180,000 kronor, ytterligare ett belopp av 25,000 kronor för att efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall tilldelas de truppförband, där det visat sig särskilt svårt att fylla vakanserna.

Genom nådigt brev den 1 augusti 1913 medgavs, att för underlättande av manskapsrekryteringen till fyllande av 1914 års stater till nedan nämnda truppförband finge utgå följande belopp utöver förut enligt vanliga grunder medgivet extra rekryteringsbidrag, nämligen till Jönköpings regemente 1,740 kronor, till Södermanlands regemente 2,220 kronor, till Vaxholms grenadjärregemente 1,545 kronor, till Värmlands regemente 1,665 kronor, till Hälsinge regemente 1,890 kronor, till Jämtlands fältjägarregemente 2,610 kronor, till Västernorrlands regemente 2,010 kronor, till Norrbottens regemente 2,655 kronor, till Gottlands infanteriregemente 2,625 kronor, till Norrlands artilleriregemente 930 kronor, till Bodens artilleribataljon av Boden—Karlsborgs artilleriregemente 1,140 kronor och till Bodens ingenjörkår 435 kronor eller sammanlagt 21,465 kronor. I samma nådiga brev föreskrevs därjämte, att vederbörande regements- och kårchefer skulle tillse att ifrågavarande belopp anlätades till bestridande av kostnader för rekryteringen endast under den förutsättningen, att ordinarie rekryteringsbidraget samt det tillfälliga rekryteringsbidrag, vilket jämlikt nådigt brev den 30 maj 1913 tillkomme truppförbandet, därtill icke lämnade tillgång, att det till vederbörande chefs förfogande ställda särskilda belopp

skulle i förhållande till den avtalade tjänstetidens längd lika fördelas mellan det manskap, som anställts till fyllande av 1914 års stater vare sig genom nyanvärvning eller rekapitulation, samt att vid dispositionen av detta belopp jämte de för rekryteringen anvisade ordinarie anslagsmedel ävensom det genom sistnämnda brev den 30 maj 1913 anvisade extra rekryteringsbidraget skulle tillses, att det belopp, som sammanlagt tilldelades rekryt eller rekapitulant, i intet fall komme att överstiga 135 kronor.

Dessutom har Kungl. Maj:t sökt underlätta rekryteringen genom mera allmänbildande undervisning i de militära skolorna samt i vissa fall genom en del andra av volontärkommissionen förordade åtgärder: utsträckning av den tid, som får användas till rekrytering, medgivande att antaga underåriga volontärer, medgivande av fri resa för nyantagna volontärer vid första inställelsen till tjänstgöring liksom vid tjänstgöringens slut. Slutligen måste såsom ett medel till rekryterings underlättande betecknas även den av 1911 års riksdag beslutade befrielsen från värnpliktstjänstgöringen för dem, som minst tre år haft fast anställning vid hären eller flottan, och vissa med sådana likställda personer.

Rekryterings utfall under de sista sju åren.

I fråga om rekryterings utfall under de sista sju åren har jag låtit upprätta särskild tablå, som torde få tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott. Av denna bekräftas vad chefen för generalstaben redan i sitt den 18 oktober 1906 avgivna förslag till försvarsväsendets stärkande påpekat och sedermera än vidare utvecklat i en den 16 oktober 1908 gjord framställning angående åtgärder för underlättande av volontärrekryteringen, eller att vid specialvapnen och gardesregementena rekryteringen är i allmänhet tillfredsställande. Vid kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen giver nämligen volontärtillgången icke särskild anledning till oro, annat än vid de truppförband av dessa slag, som äro förlagda i Boden ävensom vid Norrlands och Smålands artilleriregementen. Vad däremot infanteriet beträffar, ökades visserligen volontärtillgången vid detta truppslag under den första tiden efter 1907 års slut, vid vilken tidpunkt den på grund av en del omständigheter var synnerligen knapp. Antalet vakanser åren 1908, 1909 och 1910 den 1 februari (för 1908 den 1 januari, enär siffror för den 1 februari saknas) voro respektive 44, 28 och 18 procent av det antal volontärbeställningar, staten upptog. Från hösten 1910 har emellertid vakansernas antal alltjämt ökats och utgjorde den 1 februari 1911, 1912, 1913 och 1914 respektive 20, 32, 36 och 38 procent av hela antalet beställningar enligt stat. Om redan dessa siffror, som gälla hela infanteriet, måste betraktas såsom särdeles ogynnsamma, är detta i än högre grad förhållandet med vakansprocenten vid enskilda regementen.

Jämföras förhållandena i detta avseende den 1 februari innevarande och sistlidet år, finner man, att antalet vakanser under året ökats vid samtliga truppslag, nämligen

vid infanteriet	från 36	till 38	procent,
» kavalleriet	» 3'4	» 5	» ,
» artilleriet	» 11'1	» 14'6	» ,
» ingenjörtrupperna	» 8'1	» 13'3	» , och
» trängen	» 0'9	» 2'9	» .

Vid armén i dess helhet har vakansprocenten under ifrågavarande år ökats från 21'6 till 25 procent.

I propositionen den 14 sistlidne maj angående ny härordning upptogs åtskilliga åtgärder, vilka synas ägnade att underlätta rekryteringen av härens fast anställda manskap. Sålunda har Kungl. Maj:t i samband med den nya härordningen föreslagit

*Departements-
chefen.*

att öka antalet distinktionskorpraler;

att höja avlöningen för vissa distinktionskorpraler;

att inrätta gemensamma underofficersskolor; samt

att medgiva, att besparingarna å anslaget till manskapsavlöning m. m. finge disponeras bland annat till högre rekryteringskostnader än de i staterna därför beräknade medel, till anställningspremier i vissa fall för värnpliktiga, vilka taga anställning såsom volontärer och till avskedspremier åt underbefäl av manskapet, som tjänat minst sex år.

Såsom lämpliga åtgärder i samma syfte framhöllos en förbättrad organisation av manskapsrekryteringen och civilianställningen samt medgivande för regementschef att antaga volontärer för annan tid än hela år.

Ävenledes torde den i förslaget till ny värnpliktslag intagna bestämmelsen i syfte att inskränka rätten för värnpliktig att inskrivas »underårig» kunna underlätta volontärrekryteringen.

Uti statsverkspropositionen för år 1915 föreslås, att de för manskapsavlöningen anslagna medel må, i den mån de icke för nämnda ändamål tagas i anspråk, enligt vissa grunder disponeras för rekryteringen m. m. Därjämte äskas dels 60,000 kronor till avskedspremier åt underbefäl, dels även 20,000 kronor till åtgärder för civilianställning m. m.

Nämnda medel stå emellertid icke till förfogande för rekryteringen under innevarande år.

På grund av det försämrade utfallet av rekryteringen erfordras otvivelaktigt extra rekryteringsbidrag för fyllande av 1915 års stater och kan det ej vara tillrådligt att i sådant avseende inskränka sig under det år 1913 beräknade beloppet av sammanlagt 205,000 kronor, nämligen 180,000 kro-

nor för armén i allmänhet och ytterligare 25,000 kronor för vissa truppförband.

För att tillgodose det ökade behov av befäl och instruktörer, vilket föranledes av det stora antal värnpliktiga, som under år 1915 skola utbildas vid infanteriet, erfordras härutöver särskilda åtgärder vid nämnda truppslag. I detta syfte böra värnpliktiga, vilka innevarande år fullgöra första tjänstgöring och första repetitionsövning vid infanteriet, och vilka taga volontäranställning, erhålla särskilda anställningspremier, därest de vunnit sådan mognad, att de efter repetitionsövningens slut kunna beordras att undergå korpralsutbildning (genomgå korpralsskola). Nämnda till volontärer antagna värnpliktiga torde nämligen kunna påräknas såsom befäl och instruktörer under vårrekrytskolan 1915. Till dylik värnpliktig bör, därest han tager anställning på minst två år, *förutom rekryteringsmedel enligt samma grunder som sista året*, utbetalas 100 kronor.

Härför erfordras, under förutsättning att i medeltal 20 värnpliktiga vid varje infanteriregemente taga volontäranställning: $28 \times 20 \times 100 = 56,000$ kronor. De 560 anställningspremierna skulle fördelas av Kungl. Maj:t på regementena enligt särskilda bestämmelser.

Tillsammans skulle enligt nu angivna grunder erfordras i extra rekryteringsbidrag under år 1914 för fyllande av 1915 års stater (180,000 + 25,000 + 56,000 =) 261,000 kronor.

Liksom hittills torde extra rekryteringsbidrag lämpligen böra utgå av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, vilka därtill lämna tillgång.

Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen medgiva,

att från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar må, i enlighet med nu angivna grunder, utbetalas extra rekryteringsbidrag för underlättande av manskapsrekryteringen till fyllande av nästkommande års stater.»

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämde, tacktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle till Riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

C. E. Odhner.